

تهیه و تدوین بانک اطلاعاتی پزشکی اسلام و ایران

مجری: علی اکبر وطن پرست

گروه: حکمت، طب اسلامی و طب سنتی

سال شروع: ۱۳۹۱

سال پایان: ۱۳۹۳

چکیده

مقدمه

با وجود تلاش‌های صورت گرفته در حوزه طب سنتی یا شناخت تاریخ پزشکی اسلام و ایران همچنان خلأ وجود یک مرکز اطلاعاتی پیوسته و جامع در این دو حوزه احساس می‌شود. اجرای طرح‌هایی همانند *دائرةالمعارف پزشکی اسلام و ایران* و انتشار کتاب‌های مرجعی همچون *فهرست نسخه‌های خطی*، کتاب‌های چاپ سنگی و یا اطلاعات کتاب‌شناختی و مقاله‌شناختی زمینه را برای اجرای یک طرح فراگیر اطلاعاتی فراهم ساخته است؛ و می‌توان گفت بخش قابل توجهی از داده‌های خام جهت نگارش و تدوین و تنظیم یک بانک اطلاعاتی مربوط به پزشکی اسلام و ایران از قبل در دسترس قرار گرفته است. از همین رو و بنا بر اهمیت گردآوری اطلاعات این حوزه در یک بانک اطلاعاتی که بتواند پاسخگوی دانشجویان تاریخ پزشکی، تاریخ و طب سنتی باشد و نیاز همه علاقه‌مندان را در سراسر دنیا پاسخ گوید بانک اطلاعاتی پزشکی اسلام و ایران تهیه و تدوین شده است.

روش‌شناسی

با توجه به ماهیت توصیفی طرح، ۳ روش مشخص برای انجام آن در پیش گرفته شد: در مرحله نخست، ضمن بررسی و مطالعه کارها و طرح‌های احتمالی مشابه، منابع اصلی با قابلیت ورود به فهرست اصلی کار از جمله کتاب‌ها، مقالات، نسخه‌های خطی، داروها و وسایل و ابزار مرتبط با پزشکی اسلامی شناسایی شدند. مجریان طرح به فراخور ماهیت هر یک از منابع شیوه‌های خاص و متمایز جمع‌آوری داده‌ها را به کار بستند. مثلاً در حوزه کتاب روش پژوهش کتابخانه‌ای مورد استفاده قرار گرفت و در بخش مربوط به نسخه‌های خطی یا شخصیت‌ها از روش‌های رایج تحقیقات تاریخی استفاده شد. در مرحله دوم، ضمن ارزیابی و غربالگری داده‌های جمع‌آوری شده توسط ویراستاران علمی و ادبی، اطلاعات دسته‌بندی، تایپ و حروف‌چینی شدند. در مرحله سوم، پس از پایان ویراست اولیه کار، بار دیگر کل کار توسط ویراستاران به لحاظ شکلی و محتوایی بررسی و اطلاعات به صورت الفبایی و درهم کرد مرتب شدند.

یافته‌ها

در این اثر کلیدی و مرجع، تلاش شده است با توجه به ملاحظات بالا، دست‌نامه‌ای تحقیقاتی فراهم شود تا پژوهشگران بتوانند با رجوع به بخش‌های دوازده‌گانه آن در کوتاه‌ترین زمان موضوعات اصلی پزشکی ایرانیان و سایر مسلمانان را دریافته و با منابع مرتبط با آن آشنا شوند. کوشش شده است، ضمن یک تقسیم‌بندی منطقی و موضوعی از هزاران مدخل پزشکی استخراج شده که در جای خود می‌تواند الهام‌بخش پژوهشگران تاریخ پزشکی باشد، توضیحی کوتاه درباره هر مدخل ارائه شود و در پایان یکی از مهم‌ترین منابع برای مطالعه بیشتر در باب مدخل مورد نظر حاصل شود.

بحث و نتیجه‌گیری

پیشنهاد می‌شود این طرح به صورت مفصل و با هدف توسعه اطلاعات مداخل و منابع در چند مرحله تصویب و اجرا شود.

کلیدواژه: بانک اطلاعاتی، پزشکی، اسلام، ایران، مداخل.